

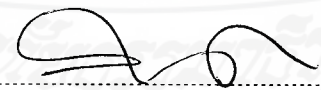
หัวข้อวิทยานิพนธ์ ปัญหาในการบังคับใช้กฎหมายเกี่ยวกับความยินยอมที่เกี่ยวข้องกับสิทธิ
ผู้ป่วยในการรักษาพยาบาล
ชื่อและนามสกุล นางจันทร์เพ็ญ กุญ
วิชาเอก กฎหมายมหาชน
สาขาวิชา นิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช
อาจารย์ที่ปรึกษา 1. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ลาวัณย์ ถนัดศิลป์กุล
2. รองศาสตราจารย์วิมาน กฤตพลวิมาน

วิทยานิพนธ์นี้ได้รับความเห็นชอบให้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรระดับปริญญาโท เมื่อวันที่ 28 ธันวาคม 2558

คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์

.....ประธานกรรมการ
(อาจารย์ ดร. รังสิกร อุปพงษ์)

.....กรรมการ
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ลาวัณย์ ถนัดศิลป์กุล)

.....กรรมการ
(รองศาสตราจารย์วิมาน กฤตพลวิมาน)

.....ประธานกรรมการบัณฑิตศึกษา
(ศาสตราจารย์ ดร. สิริวรรณ ศรีพหล)

ชื่อวิทยานิพนธ์ ปัญหาในการบังคับใช้กฎหมายเกี่ยวกับความยินยอมที่เกี่ยวข้องกับสิทธิผู้ป่วย
ในการรักษาพยาบาล

ผู้วิจัย นางจันทร์เพ็ญ กุญ รหัสนักศึกษา 2564000681 ปริญญา นิติศาสตรมหาบัณฑิต

อาจารย์ที่ปรึกษา (1) ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ลาวินัย ถนัดศิลป์กุล

(2) รองศาสตราจารย์วิมาน กฤตพลวิมาน ปีการศึกษา 2558

บทคัดย่อ

วิทยานิพนธ์ เรื่องปัญหาในการบังคับใช้กฎหมายเกี่ยวกับความยินยอมที่เกี่ยวข้องกับสิทธิผู้ป่วยในการรักษาพยาบาลมีวัตถุประสงค์ (1) เพื่อให้ทราบถึงปัญหาและอุปสรรค ของการบังคับใช้กฎหมายตามคำประกาศสิทธิผู้ป่วยและพระราชบัญญัติสุขภาพแห่งชาติ พ.ศ.2550 รวมทั้งสิทธิของผู้ป่วยตามกฎหมายอื่นที่เกี่ยวข้องกับสิทธิและความยินยอมในการรักษาพยาบาล (2) เพื่อให้มีการบัญญัติ แก้ไข เพิ่มเติมกฎหมายคำประกาศสิทธิผู้ป่วยและสิทธิของผู้ป่วยตาม พระราชบัญญัติสุขภาพแห่งชาติ พ.ศ.2550 รวมทั้งสิทธิของผู้ป่วยตามกฎหมายอื่นที่เกี่ยวข้องกับความยินยอมในการรักษาพยาบาลเพื่อเป็นแนวทางให้ผู้ป่วยเข้าถึงสิทธิได้อย่างเต็มที่ (3) เพื่อให้มีการบังคับใช้กฎหมาย และเป็นแนวทางให้บุคลากรด้านสาธารณสุขหรือผู้ให้บริการทางการแพทย์ปฏิบัติต่อผู้ป่วยหรือผู้รับบริการ ให้เข้าถึงสิทธิตามคำประกาศสิทธิผู้ป่วยและสิทธิของผู้ป่วยตาม พระราชบัญญัติสุขภาพแห่งชาติ พ.ศ.2550 รวมทั้งสิทธิของผู้ป่วยตามกฎหมายอื่นที่เกี่ยวข้อง (4) เพื่อศึกษาเปรียบเทียบกฎหมายไทยและกฎหมายต่างประเทศที่เกี่ยวข้องกับสิทธิของผู้ป่วย

วิทยานิพนธ์นี้เป็นการศึกษาวิจัยเชิงคุณภาพ โดยการวิจัยทางเอกสารโดยรวบรวมข้อมูลจากกฎหมายที่เกี่ยวข้อง เอกสาร หนังสือ ตำรา บทความ วิทยานิพนธ์ วิจัย คำพิพากษาศาลฎีกา

ผลการศึกษาพบว่า แม้ความยินยอมที่เกี่ยวข้องกับสิทธิผู้ป่วยในการรักษาพยาบาลจะมิได้มีการบัญญัติเกี่ยวกับความยินยอมในการรักษาพยาบาลไว้ในกฎหมายใดโดยเฉพาะก็ตาม แต่ตามคำประกาศสิทธิผู้ป่วย กฎหมายวิชาชีพ และพระราชบัญญัติสุขภาพแห่งชาติกฎหมายกำหนดให้ผู้ป่วยทุกคนมีสิทธิขั้นพื้นฐานที่จะได้รับการบริการด้านสุขภาพ และการให้ความยินยอมในการรักษาพยาบาล ผู้ให้บริการหรือแพทย์ต้องแจ้งข้อมูลด้านสุขภาพที่เกี่ยวข้องกับการให้บริการให้ผู้รับบริการทราบอย่างเพียงพอและเข้าใจเกี่ยวกับความเจ็บป่วยของตน เพื่อที่ผู้รับบริการจะใช้ประกอบการตัดสินใจในการรับหรือปฏิเสธไม่รับบริการใด ทำให้ผู้ให้บริการหรือแพทย์มีหน้าที่ต่อผู้ป่วยที่จะต้องรักษาพยาบาล โดยได้รับความยินยอมจากผู้ป่วย หรือโดยมีเหตุอันชอบด้วยกฎหมาย ด้วยเหตุนี้ ผู้ป่วยที่มีความสามารถตามกฎหมาย จึงมีสิทธิที่จะตัดสินใจที่จะยินยอมให้แพทย์ปฏิบัติต่อร่างกายของตน และแพทย์ก็ต้องมีหน้าที่ที่จะต้องเคารพสิทธินั้น หากผู้ให้บริการหรือแพทย์ล่วงละเมิดสิทธิหรือกระทำผิดต่อหน้าที่อาจถูกฟ้องร้องทั้งทางแพ่งและทางอาญา ยกเว้นในกรณีฉุกเฉิน หรือภาวะที่เป็นอันตรายต่อชีวิตผู้ป่วยหรือกรณีอื่นตามที่กฎหมายกำหนด ผู้ให้บริการหรือแพทย์อาจรักษาผู้ป่วยโดยไม่ได้รับความยินยอมได้

คำสำคัญ การบังคับใช้กฎหมาย ความยินยอม สิทธิผู้ป่วย

Thesis title: The Legal Problem on the Implementation of the Law on Consent in Relation to Patients' Rights to Medical Treatment

Researcher: Mrs. Chanpen Kuy; **ID:** 2564000681; **Degree:** Master of Laws;

Thesis advisors: (1) Dr. Lawan Thanadsillapakul, Assistant Professor;

(2) Viman Kritpolviman, Associate Professor; **Academic year:** 2015

Abstract

The objectives of this thesis are: 1. To understand the problems of enforcement of the Declaration of Patient's Rights and National Health Act, B.E. 2550, as well as the problems in practical implementation of the Law on Patient's Rights and consent to medical treatment. 2. To propose the amendment of the Declaration of patient's rights under the National Health Act, B.E. 2550, as well as patient's rights under other laws relating to the consent to medical treatment in order to enhance the strategies for the promotion of patients' rights supporting the patients to exercise their rights. 3. To strengthen law enforcement and to encourage an effective measures for health professionals, health service providers in the implementation of patients' laws and regulations resulting in the efficiency of patients' accessing to patients' rights according to the Declaration of Patient's Rights under the National Health Act, B.E. 2550 and other relevant laws. 4. To make a comparison between Thai laws and laws of other countries concerning patient's rights.

This thesis is a qualitative research based on documentary research, conducted by collecting data from various sources, laws and legislations, documents, textbooks, articles, thesis and Supreme Court judgements.

The results from the studies of this thesis showed that although the consent to medical treatment relating to the patients' rights is not particularly legislated in any law, the Declaration of Patient's Rights, the law of professions and the National Health Act, B.E. 2550 stipulated that every patient has the basic rights to receive health services, and there is the requirement that the patient has to give consent to medical treatment. Health service providers or medical doctors are required to sufficiently inform patients of any information relating to the services in order that the patients can fully understand their medical conditions, and therefore the patients can decide whether they should receive or refuse treatment. Health service providers or medical doctors are responsible for patients' treatment only if patients give consent to or with reasons according to the laws. On this account, competent patients have the rights to make decisions regarding consent to medical treatment, and the doctors are to respect patient's rights. Provided that health service providers or medical doctors infringe on patients' rights or neglect their duties, they are inclined to be sued both in civil and criminal cases. However, in case of emergency or severe conditions that may be harmful to patient's lives or other cases according to the law, health service providers or medical doctors may be of excuse and are able to treat patients without consent.

Keywords: Law enforcement, Consent, Patient's rights

กิตติกรรมประกาศ

การทำวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ สำเร็จลุล่วงไปได้ด้วยความกรุณาเป็นอย่างยิ่งจากผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ลาวัณย์ ถนัดศิลปกุล สาขาวิชานิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ที่ได้ให้ความกรุณาให้คำแนะนำ ปรีกษาและติดตามการทำวิทยานิพนธ์ครั้งนี้อย่างใกล้ชิดตลอดมา นับตั้งแต่เริ่มต้นจนกระทั่งสำเร็จเรียบร้อยสมบูรณ์ ผู้วิจัยรู้สึกซาบซึ้งในความกรุณาของท่านเป็นอย่างยิ่ง

ขอขอบพระคุณ คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์ อาจารย์ ดร.รังสิกร อุปพงศ์ รองศาสตราจารย์วิมาน กฤตพลวิมาน และ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ภานุมาศ ชัดเงางามทุกท่านที่เสียสละเวลาและให้ความกรุณาให้คำแนะนำ ในการทำวิทยานิพนธ์ครั้งนี้

นอกจากนี้ ผู้วิจัยขอขอบพระคุณคณาจารย์ สาขาวิชานิติศาสตร์ เพื่อนักศึกษามหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช และ คุณวิสุทธิ บุญญะโสภิต ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องข้องในการทำวิทยานิพนธ์ครั้งนี้ ทุกท่านที่ได้กรุณา ให้ความสนับสนุน ช่วยเหลือ และให้กำลังใจด้วยดีตลอดมา

จันทร์เพ็ญ กุญ

ธันวาคม 2558

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ	จ
กิตติกรรมประกาศ	ฉ
สารบัญตาราง	ญ
สารบัญภาพ	ฎ
บทที่ 1 บทนำ	1
1. ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา	1
2. วัตถุประสงค์ในการทำวิจัย	8
3. ประเด็นการทำวิจัย	9
4. สมมุติฐานของการศึกษา	9
5. ขอบเขตการศึกษา	10
6. วิธีการทำวิจัยและรายละเอียดการดำเนินการวิจัย	10
7. ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ	10
บทที่ 2 วรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง	11
1. แนวคิดเกี่ยวกับหลักความยินยอม	11
1.1 หลักความยินยอมของผู้เสียหายไม่ทำให้การกระทำเป็นละเมิด	11
1.2 เปรียบเทียบหลักความยินยอมไม่เป็นละเมิดทางแพ่ง Volention fit injuria กับ หลักความยินยอมอันบริสุทธิ์ของผู้เสียหายในทางอาญา \	
Innocent Consent	12
1.3 เปรียบเทียบหลัก Volention fit injuria กับหลัก Exturpi non oritur action	13
2. ความเป็นมาแห่งสิทธิของผู้ป่วยจากแนวคิดในทางสังคม	14
2.1 ความสัมพันธ์ระหว่างแพทย์กับผู้ป่วย	14
2.2 สิทธิของผู้ป่วยกับจรรยาบรรณวิชาชีพ	17
2.2.1 จริยธรรม จรรยาบรรณและมารยาทในวิชาชีพ	17
2.2.2 การประพฤติผิดในจรรยาบรรณวิชาชีพ	19
2.2.4 ความประมาทเลินเล่อทางการแพทย์	21
2.3 ข้อพิจารณาเรื่องสิทธิของผู้ป่วยในสังคมไทย	22
3. ความเป็นมาแห่งสิทธิของผู้ป่วยจากแนวคิดในทางกฎหมาย	24
3.1 อิทธิพลของแนวคิดสิทธิธรรมชาติกับการเป็นที่มาแห่งสิทธิมนุษยชน	24
3.2 สิทธิของผู้ป่วยในกฎหมายรัฐธรรมนูญ	26
3.3 สิทธิของผู้ป่วยที่รับรองในกฎหมายอื่น	27

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
4. อสิทธิของผู้ป่วยเกี่ยวกับการให้ความยินยอมในการรักษาพยาบาล.....	29
4.1 ความหมายของการให้ความยินยอม.....	30
4.2 การให้ความยินยอมที่ได้รับคำบอกกล่าว (Informed consent).....	30
4.3 ผู้มีอำนาจให้ความยินยอมตามกฎหมาย.....	32
4.4 ความยินยอมของผู้เยาว์.....	33
4.5 ลำดับของผู้แทนโดยชอบธรรมที่ใช้สิทธิแทนผู้ป่วย.....	34
4.6 ข้อยกเว้นในการให้ความยินยอม.....	37
บทที่ 3 กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับความยินยอม ที่ใช้ในการศึกษา.....	42
1. ความยินยอมกับความรับผิดชอบในทางแพ่ง.....	42
1.1 ความรับผิดชอบละเมิดตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์.....	42
1.2 ความรับผิดชอบละเมิดของเจ้าหน้าที่ ตามพระราชบัญญัติความรับผิด ทางละเมิดของเจ้าหน้าที่.....	46
2. ความยินยอมกับความรับผิดชอบในทางอาญา.....	47
3. หลักความยินยอมตามพระราชบัญญัติว่าด้วยข้อสัญญาที่ไม่เป็นธรรม.....	49
4. คำประกาศสิทธิผู้ป่วย.....	52
5. พระราชบัญญัติการประกอบโรคศิลปะ พ.ศ. 2542 และ (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2547.....	56
6. กฎหมายประกอบวิชาชีพด้านสุขภาพ.....	63
6.1 พระราชบัญญัติวิชาชีพเวชกรรม พ.ศ. 2525.....	63
6.2 พระราชบัญญัติวิชาชีพการพยาบาลและผดุงครรภ์ พ.ศ. 2528.....	67
6.3 พระราชบัญญัติวิชาชีพทันตกรรม พ.ศ.2537.....	72
6.4 พระราชบัญญัติเทคนิคการแพทย์ พ.ศ.2547.....	76
6.5 พระราชบัญญัติกายภาพบำบัด พ.ศ.2547.....	78
6.6 พระราชบัญญัติวิชาชีพเภสัชกรรม พ.ศ. 2537 และ (ฉบับที่ 2) พ.ศ.2558.....	80
7. พระราชบัญญัติสุขภาพแห่งชาติ พ.ศ.2550.....	83
บทที่ 4 ศึกษาเปรียบเทียบกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับสิทธิของผู้ป่วย.....	85
1. สิทธิของผู้ป่วยตามกฎหมายต่างประเทศ.....	85
1.1 สิทธิของผู้ป่วยตามปฏิญญาว่าด้วย "สิทธิผู้ป่วย" ของแพทยสมาคมโลก (The World Medical Association Declaration on the Rights of Patient)..	85
1.2 สิทธิของผู้ป่วยตามกฎหมายในประเทศสหรัฐอเมริกา.....	87
1.3 สิทธิของผู้ป่วยตามกฎหมายในประเทศเยอรมัน.....	92
2. สิทธิของผู้ป่วยตามกฎหมายไทย.....	95
2.1 สิทธิของผู้ป่วยตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย.....	95

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
2.2 สิทธิของผู้ป่วยตามพระราชบัญญัติสุขภาพแห่งชาติ พ.ศ.2550.....	96
2.3 สิทธิของผู้ป่วยตามกฎหมายอาญา.....	98
2.4 สิทธิของผู้ป่วยตามกฎหมายแพ่ง.....	100
2.5 สิทธิของผู้ป่วยตามกฎหมายวิชาชีพ.....	103
2.6 สิทธิของผู้ป่วยตามคำประกาศสิทธิผู้ป่วย.....	104
บทที่ 5 วิเคราะห์ปัญหาการบังคับใช้กฎหมายเกี่ยวกับสิทธิผู้ป่วยในการรักษาพยาบาล.....	114
1. ปัญหาการบังคับใช้กฎหมายตามพระราชบัญญัติสุขภาพแห่งชาติ พ.ศ.2550.....	114
2. ปัญหาการบังคับใช้กฎหมายการใช้สิทธิของผู้ป่วยตามกฎหมายอาญา.....	116
3. ปัญหาการบังคับใช้กฎหมายการใช้สิทธิของผู้ป่วยตามกฎหมายแพ่ง.....	118
4. ปัญหาการบังคับใช้กฎหมายการใช้สิทธิของผู้ป่วยตามกฎหมายวิชาชีพ.....	122
5. ปัญหาการบังคับใช้กฎหมายการใช้สิทธิของผู้ป่วยตามคำประกาศสิทธิผู้ป่วย.....	124
บทที่ 6 บทสรุปและข้อเสนอแนะ.....	132
1. ปัญหาเรื่องความสัมพันธ์ระหว่างบุคลากรทางการแพทย์กับผู้ป่วยและญาติ.....	132
2. ปัญหาการรับรู้และการให้ผู้ป่วยเข้าถึงสิทธิตามคำประกาศสิทธิผู้ป่วยและการเข้าถึงสิทธิในการให้ความยินยอมในการรักษาพยาบาล.....	133
3. ปัญหาเรื่องมาตรการและการบังคับใช้กฎหมายควบคุมวิชาชีพด้านสุขภาพ.....	136
บรรณานุกรม.....	137
ภาคผนวก.....	142
ก คำประกาศสิทธิผู้ป่วย.....	143
ข คำประกาศสิทธิผู้ป่วยและข้อพึงปฏิบัติของผู้ป่วย 12 สิงหาคม 2558	145
ค ตัวอย่างแบบให้ความยินยอมในการรักษาพยาบาล.....	147
ง The World Medical Association Declaration of Lisbon on the Rights of Patient	153
จ ต้นฉบับภาษาอังกฤษ Patient Bill of Rights and Responsibilities.....	157
ประวัติผู้วิจัย.....	160

สารบัญตาราง

	หน้า
ตารางที่ 3.1 ขั้นตอนวิธีการดำเนินคดีทางจริยธรรม.....	66
ตารางที่ 3.2 สรุปสาระสำคัญของกฎหมายประกอบวิชาชีพด้านสุขภาพ.....	82
ตารางที่ 4.1 คำประกาศสิทธิผู้ป่วย.....	106
ตารางที่ 4.2 แสดงการเปรียบเทียบกฎหมายต่างประเทศและกฎหมายไทยที่เกี่ยวข้องกับ สิทธิของผู้ป่วย.....	111

สารบัญภาพ

หน้า

ภาพที่ 3.1 การพิจารณาการประพุดติผิดจริยธรรมแห่งวิชาชีพการพยาบาล และผดุงครรภ์..... 70

